

සයිලර් අවකාශයේ චටුරු වලින් ගැලවෙමු

V 1.0 12/06/2020

COVID-19 වසංගත අවබ්‍රාහම හමුවේ තෙව් පුරා රාම්ප්ල් වල විදිනෙනු කටයුතු වලට බරපතල සීමාවන් පැනවීමට සිදුවූ අවස්ථාවේදී ජනතාව කාණ්ඩ මිලදීගැනීම, යුකිය කටයුතු සහ අධිකාපන කටයුතු ඇතුළු බොහෝ දේ සඳහා වැඩි වැඩියෙන් අන්තර්ජාලය හාවතා නිර්මාව කොමු වූහ. මෙය සැබැවින්ම කාලෝචිත පරීවර්තනයක් වුවත් මෙම වෙනස්කම් සමග නව අනියෝග රාක්ෂණය මුදු තිබේ.

ජනතාව සයින් අවකාශය තුළ වැඩි කාලයක් ගතකිරීමට පරිඛ් ගැනීම් සමග සයින් අපරාධිකරුවෙන්ද විභාග ස්ථිර වී සිටිති. එය අන්තර්ජාලය හාවතා කරන කාශේත් පෙෂද්‍රෙලිකත්වයට මෙන්ම උපාංග ව්‍යුත් බරපතල තර්ජනයි. උත් තොරතුරු ලබාගැනීම සඳහා කාර්යාලය තොරතුරු ප්‍රාග්ධනයේ අනවකරයෙන් පිටිසීම, ඔත්තු බලන මෘදුකාංග ඇතුළු නිර්ම සහ බැංකු හේතුම් ව්‍යුත් අනවකරයෙන් පිටිසීම ඇතුළු බොහෝ අපරාධ නිකා තෙව් පුරා විශාල පිරිසකට දැනටම් බලපෑම් ව්‍යුත් වී ඇත.

මෙබදු තර්ජන දැනන් දින ඉහළ ගමන් තිබෙන පසුධිමක, ඔබගේ ආරක්ෂාව මෙන්ම ඔබ සතු සිපිටිල් උපාංග වල ආරක්ෂාවද තහවුරු කරගැනීම සඳහා ලබාදෙන මගපෙන්වීමක් වැඩෙන් මෙම උපදෙස් මාලාව පිළිගෙල කර තිබේ.

අන්තර්ජාලය ඔස්සේ හා තේව් මිලදීගැනීම

ආකුමණිකයන් අන්තර්ජාලය කුළුදී පාරිභෝගිකයන් ගොදුරු කරගන්නේ කෙසේද?

බිඟේ පොදුළුක තොරතුරු විවෘතිකයන් අතට පත්වීම වැළැක්වීම සඳහා අතිශයින් සැලකිලුමත් විය යුතුය. විම නිසා, අන්තර්ජාලය ඔස්සේ ගනුදෙනු සිදුකිරීමේදී ඔබ අනිවාර්යයෙන් මතක තබාගත යුතු කරගතු කිහිපයක් ඇත.

සාමාන්‍යයෙන් ආකුමණිකයන් අන්තර්ජාලයේ පාරිභෝගිකයන් ගොදුරු කරගැනීම සඳහා නාවිතා කරන කුම කිහිපයක් නිවේ.

01 විවෘතික වෙබ් අඩවි සහ ර්මේල් පණිවිඛ මගින්:

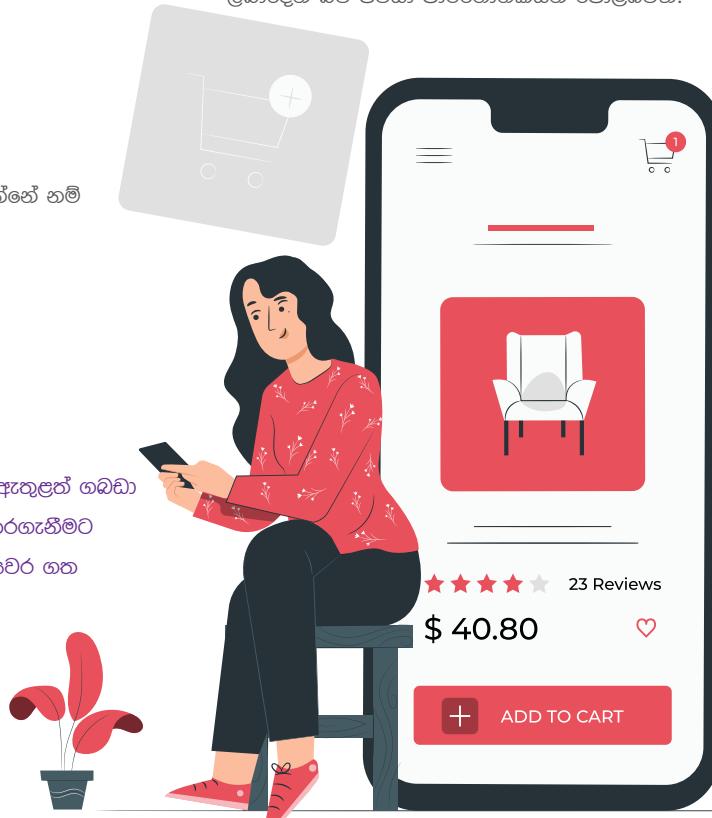
- සැබං ලේඛයේදී ඔබ යුතුව වෙළඳසැලක් වැනි ස්ථානයක් වෙත ගිය විට, විම ස්ථානය ගෙන ඔබට ප්‍රමාණවත් අවබෝධයක් නිවේ. විහෙත් අන්තර්ජාලය ඔස්සේ නාත්‍ය මිලදීගන්නා අවස්ථා වලදී, ඔබ තොළුවත්ම ව්‍යාපාර වෙත අඩවි වලට පිවිසීමට ඉඩ ඇත.
- ආකුමණිකයන් ඇතැම් විට අව්‍යාප සේ පෙනෙන වෙබ් අඩවි හෝ ර්මේල් පණිවිඛ නිර්මාණය කරති. නැතිනම් පිළිගත් සමාගම හෝ පූත්‍ර ආයතන ආදිය ලෙසද පෙනී සිටිති.
- විශේෂයෙන්ම ස්වභාවික උපදුව වලින් පසුව සහ නිවාඩු කාල වලදී මෙම විවෘතිකයන් ව්‍යාප වෙබ් අඩවි හෝ ර්මේල් පණිවිඛ නිර්මාණය කර, පූත්‍රකාධාර ඉඩාදීම සහ විවිධ නාත්‍ය මිලදී ගැනීම වැනි දේ සඳහා ජනනාව ගොමු කරවීමට උත්සාහ කරති. ඇතැම් විට ඔවුනු නොමිලේ බිලුවර සේවාවන් සහ වෙනත් දීමනා ආදිය මැඩාඳෙන බව පවසා පාරිභෝගිකයන් පොළඹවති.

02 අනාරක්ෂිත සම්බන්ධතා ආකුමණය කිරීම:

- කිසියම් අලෙවිකරුවෙකු යුරක්ෂිත අන්තර්ජාල සම්බන්ධතා කුමයක් නාවිතා තොකරන්නේ නම් විම අලෙවිකරුවා සතු තොරතුරු ආකුමණිකයන් අතට පත්වීමට වැඩි ඉඩක් ඇත.

03 අනාරක්ෂිත පරිගණක ආකුමණය කිරීම:

- එකිනෙක පරිගණකය වෙටරස හෝ වෙනත් ආකුමණික වැඩිසටහන් ආදියෙන් අරක්ෂා කිරීමට පිළිවර ගෙන තොමැති නම්, ආකුමණිකයන් විම පරිගණකයට පිවිසී වන් ඇති තොරතුරු සොරාගැනීමට ඉඩ ඇත.
- තම පාරිභෝගිකයන්ගේ දැන්ත ඇතුළත් ගබඩ ආකුමණිකයන්ගේ ආරක්ෂා කරගැනීමට අලෙවිකරුවන් විශේෂයෙන් පිළිවර ගත යුතුය.

යලට ගතහැකි ආරක්ෂක පියවර මොනවාද?

- පෝද්ගලික හෝ මුළුසමය තොරතුරු බඩාදීමට පෙර, ඔබ ගනුදෙනු කරමින් සිටින්නේ පිළිගත්, විශ්වාසනීය අලෙවිකරුවෙනු සමඟ බව තහවුරු කරගන්න. ඇතැම් ආතුම්තිකයන් පාර්ශ්වීකයන් තොමග යැවීම සඳහා ව්‍යුහ වෙති අඩි නිර්මාණය කරන බැවින් මේ සම්බන්ධයන් අතිශයින් සඳහාමත් විය යුතු වේ.
- ගනුදෙනුව හෝ ධීර්පත සම්බන්ධයන් ගැවැලුවක් ඇතිව අවස්ථාවකදී හාවිතා කිරීම සඳහා, අලෙවිකරුවන්ගේ ලිපිනයන් සහ දුරකථන අංක සොයාගෙන සටහන් කර තබාගන්න.
- මිලේ තොරතුරු විවිධ සිදු නොකරයි. වම නිසා, මෙවැනි රීමේල් ලිපිනක් ලැබුණු විට විනිශ්චය (link) ක්ලික් (click) තොකර, ව්‍යුහාරයට අදාළ සත්‍ය වෙති අඩිවියේ ලිපිනය ඔබම පසිජ් කර වියට පිටිසි පර්ක්සා කරන්න.
- අන්තර්පාලයෙන් හාන්ඩ් මිලදී ගැනීමේදී පහළ ණාය සීමාවක් සහිත, තනි තුළු කාඩ්පතක් හාවිතා කිරීම මිශ්චින් ඔබට අවදානම අවම කරගත හැක. තුළු කාඩ්පතක් හාවිතා කිරීම සම්ම විටම බෙඩිරි කාඩ්පතක් හාවිතා කිරීමට වඩා සුරක්ෂිතය. පිළිගත් ආයතන වල වෙති අඩිවි විවිධ කාඩ්පතක් වර්ග වලදී ගෙවීම් හාරුන්නා අතර ව්‍යුහ වෙති අඩිවි වැඩිදුර තහවුරු කරගැනීම සඳහා බව ප්‍රස්ථිර යන්නේ නම් වනාම එය වාර්තා කරන්න.
- මෙයි ගිණුම් ප්‍රකාශ පර්ක්සා කරන්න. ඔබේ මිලදිගැනීම් හා ඒවා සම්බන්ධයන් ලැබුණු තහවුරු කිරීම් සම්බන්ධ වාර්තා විධීමත්ව පවත්වාගන්න. වම වාර්තා සහ ගිණුම් ප්‍රකාශ වල සඳහන් තොරතුරු සංස්කීර්ණය කරන්න.

වෙති අඩිවියේ ලිපිනයට වම් පසින් හෝ දකුණු පසින් ඇති ‘පැඩිලොක්’ සලකුනු ක්ලික් (click) කර ‘View Certificate’ සංඛ්‍යා ප්‍රාග්ධනය (link) ක්ලික් (click) කරන්න. මිනින් ‘Certificate dialog box’ විවිත වේ. SSL සහතිකය සම්බන්ධ තොරතුරු විනි දිස්ක්වුනු ඇත.

Phishing ආකුමණිකයන්ගේ ගොඳරක් තොටන්න

වර්තමාන ලේකයේ කාර්යබහුලත්වය මෙන්ම නව අනියෝග හමුවේ මුහුණපැමට සිදුවේ ඇති සීමා මායිම් ආදිය නිසා බොහෝ දෙනෙක් වැසි වශයෙන් අන්තර්ජාලය හාවිතා කිරීමට ගොමුවේ සිටිති. මෙහිදී ඇතැම් අය සැක සහිත රැමීල් හෝ ඉල්ලීම් සම්බන්ධයෙන් අඩු අවධානයක් දැක්වීමට ඉඩ ඇත. වෘත්තී අවස්ථා වලදී තමන් නොදැනුවන්ම වැදගත් තොරතුරු අනාවරණය කරමින් ඔවුන් phishing ආකුමණිකයන්ගේ ගොඳරක් බවට පත්වීමට ඉඩ නිඩි.

Phishing ආකුමණ කළුතබා හඳුනාගනීම්:

- අවත්තාගේ උපිනය සැකසහිත වන රැමීල් පිළි
- අවත්තාගේ උපිනය පිළිගත් විෂපාරයක් දේ පෙනී යාමට ඉඩ ඇත. සයිඛිරා අපරාධකරුවන් බොහෝ විට පිළිගත් සමාගම්වල නම් වෙළු සමාන වන, අකුරක හෝ දෙකක වෙනසක් වැනි සූත්‍ර වෙනස්කම් සහිත රැමීල් උපින ගොදාගතියි.
- පොදු ආමත්තුනු සහ අන්සන් විශේෂ ආමත්තුනු වලින් තොරව 'හිතවත් පාරිභෝගිකය' හෝ 'මහත්මයාණි / මහත්මයි' වැනි පොදු ආමත්තුනු හාවිතා කිරීම මෙන්ම, අවත්තාගේ නම/අත්සන සඳහන් වන ස්ථානයේ සම්බන්ධතා තොරතුරු ඇතුළත් නොවීම ආදිය phishing ආකුමණිකයන් හඳුනා ගැනීමට උපකාර වේ. සාමාන්‍යයෙන් විශ්වාසදායී, පිළිගත් සමාගම් ඔබේ නමන් ඔබ ආමත්තුනුය කරන අතර, තම සම්බන්ධතා තොරතුරු නොසැයවා ලබාදෙයි.
- ව්‍යාපෘති සහ වෙබ් අඩවි රැමීල් උපින් සඳහන් වන සබඳ (links) මතින් ඔබේ කර්සරය ගෙනයන විට පෙනෙන අකුරු සහ සබඳයේ (link) සඳහන් ආකුරු අතර පරස්පරතා ඇත්තම්, විම සබඳය (link) වනු විකාශක් වීමට ඉඩ තිබේ. ව්‍යාපෘති අඩවි සහ වෙබ් අඩවි වලට පෙනුම් සමඟ ව්‍යාපෘති වෙබ් උපිනයේ (URL) වෙනස්කම් ඇත.

କଣିକାର ଅବକାଶ୍ୟ ହା ଦୃତୀୟ

අන්තර්පාලය නිසා දුරටත්වන්ට නව ලේකයක් විවෘත වී ඇත. අන්තර්පාලය භාවිත කරන කාණ්ඩා අතින් වැඩෙයෙන් වර්ධනය පෙන්වන කාණ්ඩා දුරටත්වන්ය. මෙහි යහපත් පැටිමානයන් මෙන්ම අයහපත් පැටිමානයන්ද ඇති බව අමුණුවෙන් කිවුණු තොවේ. ව්‍යුත් නිසා දෙමාපිළින් ලෙස ඔබ සැම විටම, දුරටත් අන්තර්පාලය තුළදී මුහුණදීමට සිදුවිය හැකි අවධානම් පිළිබඳව සැලකිල්ලෙන් පසුවිය යුතුය. තාක්ෂණයෙන් උපරිම ප්‍රයෝගන ගන්නා ඇතරම තම ආර්ථික සඳහා ගන්නා ආකාරය සම්බන්ධයෙන් ඔවුන් දැනුවත් කළ යුතුය.

දුරුවන්ට විශේෂයෙන් බලපාන අවදානම්:

- දුරක්වන් සඳහා පරිගණකය භාවිත කරන විට, දුරක්වන්ට විශේෂයෙන් බලපාන, තාක්ෂණීක කුම මගින් පාලනය කළ නොහැකි අවසානම්ද මතුවීමට ඉඩ ඇත.
 - මෙයේ වත්තේ දුරක්වන් අනිංසක, තුනුහුලයෙන් පිර සහ ස්වාධීන ගැනීමක් වෘතින් සුක්ක වන නිසාය. වැමෙන්ම ඔවුන් නොඳනුවන්ම යමක් හිරිම නිසා දුනුවම් වූදීමට බිඟ වන නිසාය.
 - දුරක්වන් අන්තර්ජාලය ඕස්සේ ඉගෙනුම් කරයුතු වල යෙදෙන අතරවාරයේ වැරදිමකින්, තුව අරමුණු සහිත වෙබ් අඩවි වෙත පිවිසීමට ඉඩ නිබෑ. වීමගින් ඔවුන් පරිගණකයට වෙටරස ආදිය ඇතුළු වීමට ඉඩ අති අතර, උඩුවම් විදිමට සිදුවෙනයි ගන බිය නිසා දුරකා මේ ඔව ඔබට නොපවසා සිටීමට ඉඩ ඇත.
 - වැමෙන්ම දුරක්වන් phising ආක්‍රමණයක්ගේ ගොඩරක් බවට පත්වීමද ඉඩ නිබෑ. දුරක්වන් සාමාන්‍යයෙන් විකාර රැමේල් සහ පන්වීඩ් සම්බන්ධයෙන් සැකයක් නොසිහති.
 - මේ වනවිට උඩුව්වීම් පවතින තවත් ගැටුවක් වන්නේ අන්තර්ජාලයේ ඕස්සේ පිඩිවන් පැමිණාවීම හේවත් ‘cyberbullying’ ය. දුරකා රැමේල්, පන්වීඩ්

දෙමාපියන්ගේ වගකීම්:

- මූද්‍යකාංග යාචන්කාලීන කර තබන්න. දුරටුවා හාවතා කරන පරිගණක වල 'වෙටරස් ගැඩි' ඇතුළුව සයින්ම අරක්ෂාව සම්බන්ධ අංග යාචන්කාලීනව පවතින බව තහවුරු කරගන්න.
 - දෙමාවියන් දුරටුවන් සමඟ සම්පව කටයුතු කළ යුතුය. දුරටුවන් පරිගණකය හාවතා කරමින් යම්ක් යොයන විට, පරිගණක හීඩා වල යොදෙන විට හෝ ඉගෙනුම් කටයුතු වල යොදෙන විට දෙමාවියන්ද සුහළුණි ලෙස විම කටයුතු
 - සඳහා දුරටුවාට සහය වීම වැදගත් වේ. ව්‍යුත්කීන් දුරටුවන්ගේ අන්තර්ජාල හැසිරුම නිර්ක්ෂණය කිරීමට අවස්ථාවක් ලැබෙන අතරම ඔවුන් තුළ යහපත් පරිගණක වර්යාවන් ඇතිකරීමටද අවස්ථාව ලැබෙනු ඇත.
 - පරිගණකය විවෘත ජ්‍යෙෂ්ඨ තබන්න. දුරටුවා කරන්නේ කුමක්ද යන්න පහසුවෙන් නිර්ක්ෂණය කිරීමට දෙමාවියන්ට හැකියාව තිබ්‍ය යුතුය. දුරටුවන් සාමාන්‍යයෙන් නොකළ යුතු දෙයක් කරන්නේ නම්, වහා මැදිහත් වී විය නතර කරමීමට දෙමාවියන්ට ව්‍යුත් අවස්ථාව ලැබේ.

සීමාවන් පතවන්න: අනතුරු අගවන්න.

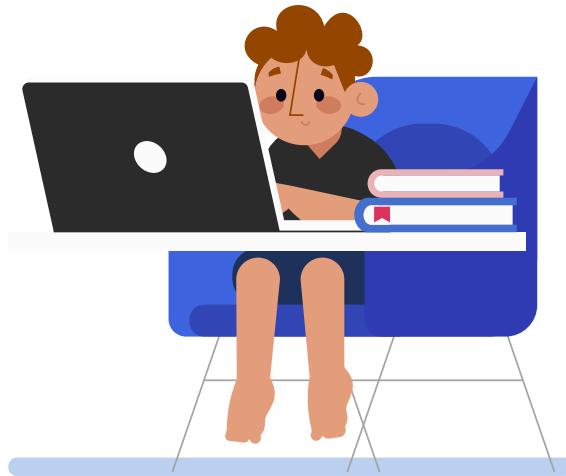
දුරුවන්ට පරිගණක භාවිතය සම්බන්ධයෙන් ලබාදී ඇති නිදහසෙහි සීමාවන් මොනවාද යන්න පිළිබඳව ඔවුන් දැනුවත් කරන්න. දුරුවන්ගේ වයස, දැනුම හා පරිණාහාවය අනුව සීමාවන් පැනවිය හැකි අතර, ඔවුන්ට පරිගණකය භාවිත කිරීමට කෙතරම් කාලයක් ලබාදෙනවාද, ඔවුන්ට පිවිසීමට අවසර ඇති වෙති අඩවි මොනවාද, භාවිත කළ හැකි මෘදුකාංග මොනවාද ආදිය මෙන්ම පරිගණකය භාවිතයෙන් සිදුකිරීමට අවසර ඇති දේවල් මොනවාද යන්නද තීරණය කළ යුතුය. අන්තර්ජාලය හරහා පැමිණෙන අනතුරු සම්බන්ධයෙන් දුරුවන් නිසි පරිදි දැනුවත් කර තැබීම මගින් ඔවුන්ට විවැනි අනතුරු කළේතබ හඳුනාගැනීමට හැකිවනු ඇත.

- පරිගණක වූයාකාරකම නිරීක්ෂණය කරන්න.
දුරුවා පිවිසෙන වෙති අඩවි ඇතුළුව, ඔහු/අය පරිගණකය භාවිතයෙන් සිදුකරන තීයකාරකම් පිළිබඳව සැලකිල්ලෙන් පසුවන්න. ඔහු/අය රීමේල්, පණිවිධ සේවාවන් හෝ වැට් රැස්ම් වැනි දේවල් භාවිත කරන්නේ නම්, දුරුවා සම්බන්ධතා පවත්වන්නේ කා සමගද, දුරුවා විම පුද්ගලයන් සඛැවේන්ම හඳුනාගැනීද යනාදිය ගැන විමසිලුමන් වන්න.
- ඔබන් සමග පැහැදුවන් කානෑප් කළ හැකි බව දුරුවා දැනෙන්නට ඉඩහන්න.
සයින් අවකාශය වැනි ස්ථානයකදී ඇතිවන ගැටුලු සහ දැනීන හැකිරීම් ආදිය සම්බන්ධයෙන් ඔහුනාගැනීම ඇතිවූ විට ඒ සම්බන්ධ සිනෑම කරනු ලැබුණු ඕනෑම ඔබ සමග කානෑප් කළ හැකි බවට විශ්වාසයක් දුරුවා තුළ ගොඩනංවන්න.

- දුරුවාට වෙනම පරිශීලක ගිණුමක් පවත්වා ගැනීමට ඉඩ දෙන්න.
බොහෝ මෙහෙයුම් පුද්ගලික පරිශීලකයන්ට වෙන වෙනම පරිශීලක ගිණුම (user account) පවත්වාගෙන යාමට අවස්ථාව සමසා දෙයි. ඔබේ දුරුවා අන්තර්ජාලයින් ඔබේ තොරතුරු භාවිත කිරීම, වෙනස් කිරීම හෝ මකා දැමීම සිදුකිරීමට ඉඩ ඇති බව ඔබ සිතන්නේ නම්, ඔවුන්ට වෙනම පරිශීලක ගිණුමක් සකස් කර දීමත්, පරිගණක භාවිතය සම්බන්ධ වර්පකාද සීමිතව ලබාදීමන් සිදුකළ හැක.
- දෙමාමිය පාලන සීමාවන් යෙදීම ගැන සලකා බලන්න.
ඔබ භාවිත කරන ඉවුසරය තුළ දෙමාමිය පාලන සීමාවන් (parental controls) ගොදන්න. උදාහරණයක් මෙය Internet

Explorer තුළ ඇතැම් වෙති අඩවි වලට පිවිසීමට අවසර දීමට හෝ කොඳීමට ඔබ හැකියාව ඇති අතර, එම settings වලට password ගොඟා අරක්ෂා කළ හැක. මෙම options කොයාගැනීම සඳහා menu bar කොටසේ Tools ක්ලික් (click) කර, Internet Options කොටසේ, 'Content' tab ක්ලික් (click) කර, Content Advisor යටතේ Enable කොටස ක්ලික් (click) කරන්න.

- ඔබගේ අන්තර්ජාල සේවා සමාගම ලබාදෙන සහය සේවාවන් භාවිත කරන්න.
ඇතැම් අන්තර්ජාල සේවා සමාගම්, අන්තර්ජාලය තුළ දුරුවන්ගේ ආරක්ෂාව තහවුරු කිරීම සඳහා විශේෂයෙන් සැලසුම් කළ සේවාවන් ලබාදෙයි. මෙම සේවාවන් ලබාගත හැකිද යන්න දැනගැනීම සඳහා, ඔබට සේවාව ලබාදෙන සමාගම අමතන්න.

වගකීම අත්හැරීමේ ප්‍රකාශය: ඔබටත් ඔබගේ ප්‍රවුල්ල අයවත් සයින් තර්ජන වලින් ආරක්ෂා වීමට අන්තර්ඡාල වීම සඳහා මෙම මාර්ගෝපදේශ මාලාව පිළියෙල කර තිබේ. මෙහි සඳහන් කරනු වැඩිදුරටත් පැහැදිලි කරගැනීමට හෝ විම කරනු පායෝගිකව තීයාවට නැංවීමට අවශ්‍ය නම් කරනු කර විශේෂය සහය ලබාගන්න.

අුමැරිකා එක්සත් ජනපදයේ ස්වයුෂ්‍ය ආරක්ෂක දෙපාර්තමේන්තුව මගින් ප්‍රකාශයට පත්කරන ලද තොරතුරු සහ ගොඟාස්ට් ඉන්පූර්වන්ස් සමාගමේ තොරතුරු තාක්ෂණ අංශයේ මෙහෙයුම් අනුව මෙම ලේඛනය විවිධ කරන ලදී.